

Asia: VN/21185/2020

Lausuntopyyntö työryhmän muistiosta sovittelun mahdollisuuksista hallintoasioissa

Lausunnonantajan lausunto

1. Missä asiaryhmässä hallintosoittelulla voisi olla tarvetta ja käyttöalaa?

-

2, Mihin asiaryhmään hallintosoittelu ei ehdottomasti sovellu?

Vakuutusosoikeuden tehtävänä on tuomioistuinlain 7 luvun 1 §:n mukaan toimia toimeentuloturva-asioiden erityistuomioistuimena sille lain nojalla kuuluissa asioissa. Vakuutusosoikeus toimii käsittelemisään asioissa ylimpänä muutoksenhakuasteena lukuun ottamatta eräitä työtapaturvavakuutusasioita, joista voi hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta.

Vakuutusosoikeudessa käsiteltävissä asioissa on pääsääntöisesti kyse siitä, onko muutoksenhakijalla oikeus johonkin lakisääteiseen etuuteen. Asiat koskevat yleensä myös perusoikeuksien ydinalueita ja vastakkain on julkinen intressi ja heikompi yksilö. Huomioon on hyvä ottaa myös se, että vakuutusosoikeudessa muutoksenhakijat hoitavat usein itse asiaansa, eikä heillä ole lainoppinutta avustajaa, mikä voisi sovittelutilanteessa aiheuttaa epätasapainoa osapuolten välille.

Edellä mainittuun nähden sovittelu ei lähtökohtaisesti sovellu vakuutusosoikeudessa käsiteltäviin asioihin ottaen huomioon niin laillisuusperiaate, yhdenvertaisuusperiaate kuin virallisperiaatekin. Sovittelulla ei voida poiketa viranomaisen harkintavallasta, eikä sovittelu voi myöskään johtaa yhdenvertaisesta kohtelusta poikkeamiseen.

3. Tulisiko hallintoasioiden sovittelua kehittää viranomaisessa esimerkiksi oikaisuvaatimusvaiheessa hallintolainkäytön vaihtoehtona vai hallintotuomioistuimessa?

Vakuutusosoikeudessa käsiteltävissä asioissa on pääsääntöisesti käytössä substanssilaista tuleva itseoikaisumenettely. Muutoksenhakuprosessi etenee siten, että muutoksenhakija toimittaa valituskirjelmänsä ensimmäisen asteen päätöksen tehneelle etuuslaitokselle, joka tutkii, voiko se itseoikaista asian vai ei. Mikäli etuuslaitos ei itseoikaise asiaa, tai itseoikaisee sen vain osittain,

toimittaa etuuslaitos valituskirjelmän, oman lausuntonsa ja muun oikeudenkäyntimateriaalin vakuutusosikeudelle, joka käsittelee valituksen ja antaa asiassa päätöksen. Tähän menettelyyn nähden sovittelu voisi sopia paremmin ensimmäisessä asteessa tehtäväksi, mutta tältäkin osin on otettava huomioon edellä kohdassa 2 lausuttu.

4. Jos sovittelu toteutettaisiin osana hallintoprosessia, olisiko luontevampi toteuttamistapa varsinainen sovittelu osana hallintoprosessia vai osapuolten välisen sovinnon vahvistaminen?

Ottaen huomioon kohdassa 2 vakuutusosikeuden tehtävästä mainittu, ei vakuutusosikeus ota kantaa tähän kohtaan.

5. Olisiko hallintoprosessilakiin aiheellista lisätä säännös tuomioistuimen tavoitteesta tai velvollisuudesta sovinnollisuuden edistämiseen prosessin aikana?

Tällaiselle lisäyksellä ei vakuutusosikeuden näkemyksen mukaan ole tarvetta. Voimassa oleva laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa mahdollistaa jo nykyisellään sen, että tuomioistuin voi edistää osapuolten sovinnollisuutta esimerkiksi suullisessa valmistelussa.

6. Muuta huomioitavaa?

-

Kivari Tuula
Vakuutusosikeus